

## LAİK BE MORİ RA<sup>1</sup>



Beno, nêbeno. Laikê do doman şuanê bijêku beno. Her roc bijêkanê xo cêno, beno, bîr ra çirayneno. Qawala xo ki caru xo ra düri nêfino. Laik kemerê sero niseno ro. Xorê pira pira qawala xo puf keno. Bijêki ki xorê melaim melaim çerenê. Qawale ra sedê da zaf wese bena teber. Na seda ra theyr u thurê birri pêro vengê xo birrnenê, gos danê. Yoxro ke nejdiyê laiki de, binê kemere de lona mori bena. Seda qawale ke birrina, mor beno teber. Verê lona xo de, fekê xo ra sebeta laiki zerrnê dano waro. Tepia sono, kuno lona xo. Laik zerrnê xo cêno. Zaf sa beno. Esqanê xo ra xo erzeno we. Bijêkanê xo derdest dano arê. Raa çeyi nano xo fek ra. Yeno çê. Zerrnano, dano piyê xo. Vano:

“Hal u meselê mîn u mori nia bi. Mî qawale cînîte, ey mî rî na zerrn ard, verê lona xo de da waro.”

Piyê laiki zaf sa beno. Vano:

„Bîko, eke henio, mevînde her roc bijêku bîcê, so o ca, uncia qawale bîcîne! O to rî zerrnêna ano.”



Laik qesê piyê xo cêno. Bijêkanê xo dano arê, beno uca. Tepia kemere sero niseno ro. Qawala xo cîneno. Mor seda qawale ke birrina, laiki rî zerrnêna ano, çêberê lona xo de fekê xo ra dano waro. Halê laik u mori nia beno. Rocê, pi lacê xo ra vano:

“Bê, ni mori bîkise. Jü rae de wayirê zerrnu bime. Na ȝezna zerrnu ya zerrê mori dera ya ki lona mori dera.”

Laik qesê piyê xo keno xo gos. Uşira xo ki tey cêno. Bijêkanê xo saneno xo ver, sono uca. Uncia kemere sero niseno ro, qawala xo cîneno. Mor uncia beno teber ke laiki rî zerrnê verê çêberê lona xo de warodo. Laik çuya xo derdest bar keno, dano dîmê mori ro. Dîmê mori qulfinio. Mor ki xil beno, peyeka laiki de cêno, dano pede. Ağwiyê xo keno canê laiki de. Laik nata-bota perreno we, gineno piro, mireno. Piyo feqir dano çok u zaniyanê xo ro. Ebe şin u şivan lacê xo beno, dareno we. Her roc serê mezela lacê xo de berbeno, jibenô. Dîma, xo

xo de vano:

‘Ez gereke hêfê xo mori ra bîcîrine ke bîcîrine...! Hem hêfê lacê xo cînane, hem ki benane wayirê ȝezna zerrnu.’

Na rae ki mormek qawala lacê xo cêno, sono. Uncia a kemere sero niseno ro, cîneno. Xeylê waxt cîneno. Çimê feqiri çêberê lona mori ra perrenê. De! Çi moro, çi zerrno. Uncia ke cîneno, mor yeno nejdiyê çêberê lona xo. Vano:

„So, so, feqir, so! Hunde ke to mezela lacê xo de nia da, hunde ke mî dîmê xo de nia da, ma dost nêbeme.”

Teseliya mormeki ki birrina, kor - poseman terkneno, sono çê xo.



Çîme: Besera Qemerê Khali 1989 – Korta Sure



<sup>1</sup> Aus: Daimi Cengiz: Dersim Fablları – I. Kalan Yayınları, 2001, Ankara. Mit freundlicher Genehmigung dem Basisdialekt des Lehrbuchs angepasst und vereinfacht.

## Vokabeln:

|  |   |
|--|---|
| laik (laak, lacek) - Junge   | can - Körper  |
| mor – Schlange   | weperraene <i>itr.</i> (perren- we ; weperr-) – flattern, sich<br>heftig hin- und herbewegen              |
| şüane <i>m</i> – Hirte   | pirogınaene <i>itr.</i> (ginen- piro ; pirogin-) – hinfallen  |
| bijêk – Geiß   | merdene <i>itr.</i> (miren- ; bimir-) – sterben   |
| bîr – Wald   | çok, zani – Knie (Pl.)  |
| çiraynaene <i>tr.</i> (çiraynen- ; bîçirayn-) – weiden lassen  | zani, zoni <i>m</i> – Knie.   |
| qawale <i>f</i> – Flöte  | zaniyanê xo ro daene (dan- zaniyanê xo ro) – bitter<br>bereuen  |
| caru, coru – nie, niemals  | şin u şivan – Trauer, Herzweh   |
| düri fiştene <i>tr.</i> (fin- düri ; düri fi-) – fernhalten  | wedardene <i>tr.</i> (daren- we ; wedar-) – bestatten   |
| kemere <i>f</i> – Stein  | mezele <i>f</i> – Grab  |
| puf kerdene (puf ken- ; puf ker-) – blasen, spielen  | jibaene <i>itr.</i> (jiben-) – stöhnen  |
| melaim <i>Adj.</i> – genüsslich, gemütlich   | dîma - dampf  |
| çerdene <i>itr.</i> (çeren- ; bîçer-) – weiden, grasen   | hêfê xo guretene (hêfê xo cêñ- ; bîcêr-) – rächen. hêfê<br>xo bîcêrine ke bîcêrine – ich muss mich rächen |
| seda <i>f</i> – Melodie, Stimme  | na rae - diesmal  |
| teber biyaene (ben- teber ; teber b-) – hinausgehen,<br>entströmen   | çimê xo piraperraene <i>itr.</i> (perren- pîra) – die Augen an<br>etw. hängenbleiben                      |
| theyr u thur – Vögel, Vogelwelt  | de! – von wegen!  |
| vengê xo birrnaene <i>tr.</i> (birrnen-) – still sein, still werden  | hunde ke – solange  |
| gos daene <i>tr.</i> (gos dan- ; gos (bî)d-) – zuhören   | dost – Freund   |
| yoxro ke – dabei, jedoch, tatsächlich (mit Verbalform<br>zur Darstellung des wahren Sachverhalts nach<br>falscher Annahme) | teseliya xo birriyaene <i>itr.</i> – die Hoffnung aufgeben  |
| lone <i>f</i> - Loch   | terkitene <i>itr.</i> (terknen- ; biterkn-) - weggehen  |
| sebeta ... – für ...   |   |
| zerrn – Gold, Goldstück  |   |
| warodaene <i>tr.</i> (dan- waro ; warod-) – hinlegen, fallen<br>lassen   |   |
| sa biyaene (sa ben- ; sa b-) – sich freuen, froh sein  |   |
| esqanê xo ra – aus Freude  |   |
| xo weeştene <i>tr.</i> – (xo erzen- we ; xo berz- we) –<br>hochspringen, Luftsprünge machen                                |   |
| raa çeyi xo fek ra naene (raa çeyi nan- o fek ra) – sich<br>auf den Heimweg machen   |   |
| derdest – sofort   |   |
| arêdaene <i>tr.</i> (dan- arê ; arêd-) – zusammentreiben,<br>sammeln   |   |
| hal u mesel – Sachlage, Situation  |   |
| cinitene <i>tr.</i> (cinen- ; bicin-) – spielen (Instrument)   |   |
| biko! <i>Vok.</i> – Junge!   |   |
| zerrnêna – noch mehr Gold, noch ein Goldstück  |   |
| qese guretene (qese cêñ-) – beim Wort nehmen   |   |
| hal – Geschehen, Zustand   |   |
| kiştene <i>tr.</i> (kisen- ; bikis-) – töten   |   |
| jû rae de – auf einmal, zur gleichen Zeit  |   |
| wayirê cî biyaene (ben- wayirê cî ; wayirê cî b-) – in<br>Besitz kommen  |   |
| ğezna <i>f</i> – Truhe, Schatz   |   |
| xo gos kerdene (ken- xo gos) – merken  |   |
| uşire <i>f</i> – Stock   |   |
| tey (guretene) – mit (nehmen)  |   |
| xo ver sanitene <i>tr.</i> (sanen- xo ver ; xo ver san-) – vor<br>sich hertreiben  |   |
| bar kerdene (bar ken- ; bar ker-) – belasten, heben  |   |
| qulfiyaene <i>itr.</i> – (qulfin- ; bîqulfi-) – reißen, abgerissen<br>werden   |   |
| xîl biyaene (xîl ben- ; xîl b-) – sich draufstürzen  |   |
| peyeke <i>f</i> – Wade, Unterschenkel  |   |
| pededaene <i>tr.</i> (dan- pede ; peded-) – stechen, beißen  |   |
| ağwi, ağu <i>m</i> – Gift  |   |
| pedekerdene (ken – pede ; pedeker-) – injizieren,<br>spritzen  |   |